

2011–2012. I. év, 2. félév
Pethő Ágnes (előadás)
Blos-Jáni Melinda (szeminárium)

Filmelmélet és filmelemzés (1.)

A kurzus célja megismertetni a hallgatókkal a filmelmélet és a filmelemzés alapjaival. Az előadásokon a mozgókép néhány alapvető elméleti kérdéséről lesz szó. (mi a filmelmélet? Melyek a legfontosabb típusai? Mi jellemzi a film „nyelvét”? Hogyan jönnek létre a filmes jelentések? Mi jellemzi a filmet mint médiumot?) Ezek mellett konkrét és részletes filmelemzésre kerülnek olyan alkotások, amelyek maguk is a filmről szólnak, s amelyek megvitatása révén megérthetőek a klasszikus elbeszélőfilm és a modern film jellegzetes filmnyelvi eszközei. A szemináriumok célja a szakszerű filmelemzés gyakorlása. Megismerjük a filmről való írás különböző műfajait, a filmelmélet és filmelemzés szakterminológiát, gyakoroljuk a szövegírást és -szerkesztést. Megvizsgáljuk a filmes látványszerkesztés néhány jellegzetességét és értelmezési lehetőségét adott szakszövegek segítségével.

Témák

- A film elméletei: a filmelméletek típusai, a film elméleti kérdéseinek köre
- Az emberi kommunikáció, a nyelv és a kép médiumai. A mozgókép mint médium. Médiumok a mozgóképben: a mozgókép mint re-medializáció. A mozgókép médiumainak változásai
- A filmszemantika alapjai, jelentések a filmben. A film mint nyelv, jelrendszer
- A néző szerepe: a nézőség pszichológiája, a film jelentése mint kognitív konstrukció. A film fenomenológiája.
- A klasszikus filmelbeszélés szabályai. A tekintet a klasszikus filmben.
- Filmkép és valóság: ablak vagy keret? A kép mint a valóság lenyomata.
- Bemutató elemzés: Alfred Hitchcock: *Hátsó ablak* (*Rear Window*, 1954). Összehasonlítás a téma további feldolgozásaival (pl. Michael Powell: *Peeping Tom*, 1960; Brian De Palma: *Hi, Mom!* 1970, Woody Allen: *Rejtélyes manhattani gyilkosság*, 1993; D. J. Caruso: *Disturbia*, 2007. stb.)
- A valóság mint kép. Keretezések a filmben (a modern film és a reprezentáció kérdései)
- Elemzés: Michelangelo Antonioni: *Nagyítás* (*Blow Up*, 1966). Összehasonlítás Francis F. Coppola: *Magánbeszélgetés* (1974) és Brian de Palma: *Halál a hídon* (*Blow Out*, 1981) című filmjével.

Kötelező szakirodalom

- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés*. Budapest, Palatinus, 2009.
- David Bordwell: *Elbeszélés a játékfilmben*. Budapest, 1996: 41–75. [3. és 4. fejezet]
- David Bordwell: *A klasszikus elbeszélés módja*. In: *A kortárs filmelmélet útjai. Szöveggyűjtemény*. Palatinus 2004. 182–228.
- André Bazin: *Mi a film?* Budapest, Osiris: 7–43.
- Laura Mulvey: A vizuális élvezet és az elbeszélő film. In: *A kortárs filmelmélet útjai. Szöveggyűjtemény*. Palatinus 2004. 249–267.
- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts*. London–New York, Routledge, 2000 (a következő szócikkek: *colour, continuity editing, cross-cutting, deep-focus/depth of field, editing, emblematic shot, eyeline matching, lighting, mise-en-scène, 180-degree rule, road movie, shots, shot/reverse-angle shot, space and time, subjective camera, suture, 30-degree rule, tracking shot*).
- Pethő Ágnes: *Múzsák tükre. Az intermedialitás és az önreflexió poétikája a filmben*. Csíkszereda, Pro-Print Kiadó, 2003: 75–85., 295–309.
- J. M. Lotman: *Filmszemiotika és filmesztétika*. Budapest, Gondolat, 1977: 128–139. [11. fejezet: Szemiotikai problémák és a modern filmművészet útjai]
- Kovács András Bálint: Film és elbeszélés. In: *A film szerint a világ*. Budapest, Palatinus, 2002. 7–85.

- Christian Metz: Szubjektív beállítás, szubjektív hang: a „nézőpont” kérdése. *Filmkultúra* 1991/1. 4–16.
- Eirik Frisvold Hanssen: *The Functions of Colour* (fénymásolat a *Filmelmélet* 1. mappában, online: <http://web.archive.org/web/20050407124201/http://www.geocities.com/frisvoldhanssen/mk2.html>)
- Mary Ann Doane: A film hangja: test és tér artikulációja. <http://apertura.hu/2006/tavasz/doane/>
- Trevor Whittock: Nyelv, metafora és a filmkép. *Filmspirál* 9. 1997/4. 47–73., *Filmspirál* 11. 1998/1. 70–97.

Ajánlott szakirodalom

- Thomas Elsaesser, Malte Hagener: *Film Theory. An Introduction through the Senses*. New York, London, Routledge, 2010.
- Francesco Casetti: *Filmelméletek 1945–1990*. Budapest, Osiris, 1998: 9–75. [1–4. fejezet], 89–104. [6–7. fejezet], 126–166. [9–10. fejezet]
- Hartai László, Muhi Klára: *Mozgóképkultúra és médiaismeret*. Budapest, Korona Kiadó, 1998.
- Bíró Yvette: *A hetedik művészet*. (A film formanyelve. A film drámaisága.) Budapest, Osiris, 1998.
- James Monaco: *How to Read a Film*. New York–Oxford, Oxford University Press, 2000 (1–5. fejezet)
- John Fawell: *Hitchcock's Rear Window, the Well-Made Film*. Southern Illinois University Press, 2001.
- Restivo, Angelo: *The Cinema of Economic Miracles: Visuality and Modernization in the Italian art film*. Duke University Press, Durham, 2002. (Antonioni *Nagyításáról* szóló rész.)

A vizsga összetétele:

50%: írásbeli vizsga az előadások és a kötelező könyvészet ismeretének ellenőrzése

50%: a szemináriumi tevékenység értékelése (a szemináriumokon való szereplés + a félév végére megírt filmismertető, filmkritika és filmelemzés értékelése).

Jelenlét

Az órákon való jelenlét 75%-ban kötelező mind az előadások mind a szemináriumok esetében (14 tanítási hétből min. 10). Ennél több hiányzás csak egészségügyi okokból fogadható el. Ha a hallgató nem vett részt min. az órák 50%-án, nem jelentkezhetsz vizsgára. 50-75% közötti hiányzások kompenzálhatóak a vizsgán plusz kérdés megválaszolásával.

SZEMINÁRIUMOK

Vizsgakövetelmény:

Egy tetszőlegesen kiválasztott filmről három különböző típusú szöveget írni:

- a) egy 15 soros filmismertetőt,
- b) egy 2 oldalas (min. 4000 leütés) filmkritikát (szabvány: 1.5-ös sorköz, 2,5 cm-es lapszél, 12 pontos Times New Roman betűtípus).
- c) Egy min. 5 szabványoldalas tanulmányt (10000 leütés). Ugyanazt a filmet a választott szemináriumi témának megfelelő szempont és hozzá illő szakirodalom alapján elemezni. Szempontot és filmet választhatunk azok közül: ● amelyeket a szemináriumokon megbeszéltünk, ● azok közül, amelyek előadáson szóba kerültek, ● amelyek a javasolt szakirodalomban olvashatók.

A szövegek szerkesztésére vonatkozóan vegyük alapul a megadott útmutatót!

A szövegeket a vizsga előtt min. egy héttel le kell adni elektronikus formában mind a szemináriumvezetőnek, mind az előadótanárnak.

A szemináriumi tevékenység értékelése: a végső vizsgajegy 50%-a.

Megjegyzések:

- Az egyes témákhoz megadott szakirodalmat annak kell elolvasni, aki azt a témát bemutatja, vagy a dolgozatához azt a szempontot választja.
- Mindenik szemináriumi témához ki kell választani filmrészleteket (diákonként min. 2 részletet), amelyekkel a megadott jelenség példázható (az olvasásra ajánlott szövegekből kaphatunk ezekre

nézve ötleteket). A szemináriumot tartó diákok lehetőleg CD-én leadják az általuk kiválasztott és kivágott részleteket. A részletek helyének (perc) a kivonatokon való megjelölése is elfogadható.

- Mivel mindenki nem fogja elolvasni a kiadott szakirodalmat, ezért a tanulmányok alapján készítsünk max. 2 oldalas vázlatot, amit handout és powerpoint formájában a többiek számára is hozzáférhetővé teszünk, s amiből mindenki tanulhat. (Figyeljünk arra, hogy az egyes megadott témák esetén több tanulmány is szól majd ugyanarról. A felkészülés során szintetizáljunk, válasszuk ki a releváns tartalmat a tanulmányokból. A szemináriumon a témát mutassuk be, és ne a tanulmányokat sorjában!)

Általános szakirodalom: (többé-kevésbé minden témához használható)

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts*. Routledge, London–New York, 2000. (*)
- Yale Film Analysis Website. <http://classes.yale.edu/film-analysis/>
- Bíró Yvette: *A hetedik művészet. (A film formanyelve. A film drámaisága.)* Budapest, Osiris, 1998.

BEVEZETÉS: A témák ismertetése, a szemináriumi tevékenység megszervezése. (2012. febr.14.)

1.

2012. febr. 21.

FILM ÉS ELBESZÉLÉS

Narratológiai alapfogalmak (elbeszélés, történet, cselekmény, narratív szerkezet, filmkezdetek és végek, narrátorok, szereplők, az elbeszélőfilm és a nem elbeszélőfilm különbsége)

Feladat: válasszunk olyan filme(ke)t, amely(ek) alapján a legfontosabb narratológiai fogalmak bemutatathatók.

Olvasmányok:

- Kovács András Bálint: Film és elbeszélés. In: *A film szerint a világ*. Budapest, Palatinus, 2002. 7–85. (Figyelem! Az idővel kapcsolatos alfejezet a következő szeminárium témájához tartozik!)
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés*. Budapest, Palatinus, 2009. (5. fejezet. Az elbeszélés elemzése. 80-98.)
- Füzi Izabella - Török Ervin: *Bevezetés az epikai szövegek és a narratív film elemzésébe*. (Narráció, narrátor és narratív szintek c. fejezet) Szeged, 2006.
http://nti.btk.pte.hu/dogitamas/BHF_FILES/html/58Fuzi/tankonyv/tartalom.html
- Mark Le Fanu: Story and... "story": Reflections on an Over-hyped Concept. *P.O.V.* 18. különszám: Storytelling. 2004. december: http://imv.au.dk/publikationer/pov/Issue_18/POV_18cnt.html
- David Bordwell: *Anatomy of the Action Picture*: <http://www.davidbordwell.net/essays/anatomy.php>
- David Bordwell: *The Hook*. <http://www.davidbordwell.net/essays/hook.php>

Ajánlott kiegészítő olvasmányok:

- *P.O.V.* 18. különszám: Storytelling. 2004. december:
http://imv.au.dk/publikationer/pov/Issue_18/POV_18cnt.html
- *P.O.V.* 2. különszám a filmelbeszélés felépítéséről:
http://imv.au.dk/publikationer/pov/Issue_02/POV_2cnt.html
- Stephen Heath: Narratív tér. In: *A kortárs filmelmélet útjai. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Palatinus, 2004. 119–183.

2.

2012. febr. 28.

FILM ÉS IDŐ

A tudás időbeli adagolása, suspense, ritmus, időbeli szerkesztés, időjelölések a filmben. az idő képei (metaforái), idősíkok, időmozaikok.

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben ezek a jelenségek megfigyelhetők.

Olvasmányok:

- Kovács András Bálint: Film és elbeszélés. In: *A film szerint a világ*. Budapest, Palatinus, 2002. (Az időrend). 56–62.

- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés*. Budapest, Palatinus, 2009. (Tér és időváltás c. alfejezet, 64-68. old.)
- Füzi Izabella - Török Ervin: *Bevezetés az epikai szövegek és a narratív film elemzésébe*. (Narratív tér és narratív idő c. fejezetből főként a 3. A történet, a narráció és a befogadás ideje c. alfejezet) Szeged, 2006. http://nti.btk.pte.hu/dogitamas/BHF_FILES/html/58Fuzi/tankonyv/tartalom.html
- Varga Zoltán: Életút-keresztvezetések. Párhuzamos elbeszélések *Filmvilág* 2010/11 46-48. old. Online: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=10336
- Bíró Yvette: *Időformák*. Budapest, Osiris, 2005. (7–25, 33–49, 58–65, 223–227.)
- Jerry Lee Salvaggio: A tér-idő jelölése. *Filmspirál* 8. 1997/3. 1–26, *Filmspirál* 9. 1997/4. 1–34, *Filmspirál* 10. 1997/5. 133–152.

Ajánlott kiegészítő olvasmány:

- Bíró Yvette: Siessünk lassan. (Festina lente.) *Európai füzetek*. 4. Budapest, Új Világ Kiadó, 1997. 5–40.

3.

2012. márc. 6.

A LÁTVÁNYSZERKESZTÉS STILISZTIKÁJA 1.

Félközele/amerikai plán, beállítás-ellenbeállítás szerkezet, varrat, képkapcsolási konvenciók: 180°-os szabály, 30°-os szabály

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben ezek a jelenségek megfigyelhetők.

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts*. Routledge, London–New York, 2000 (a következő szócikkek: *suture, shots, shot/reverse-angle shot, eyeline matching, 180-degree rule, 30-degree rule, continuity editing, cross-cutting*).
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés*. Budapest, Palatinus, 2009. (Egyensúly, szimmetria, 44. old., A szemszögváltás, 68-74 old.)
- Nánay Bence: A beállítás és ellenbeállítás filozófiája. A varratelmélet kritikai vizsgálata. *Metropolis* 1. 2005. 8-21.
- Daniel Dayan: A klasszikus filmművészet irányító kódja. *Metropolis* 1. 2005. 32-41.
- David Bordwell: Convention, Construction, Cinematic Vision. In: David Bordwell–Noël Carroll (eds.): *Post Theory. Reconstructing Film Studies*. The University of Wisconsin Press, 1996. 87–108.

Ajánlott kiegészítő olvasmányok

- Noël Carroll: A varrat. *Metropolis* 1. 2005. 58-68.
- William Rothman: Ellenérvek a varrat rendszerével szemben. *Metropolis* 1. 2005. 42-47.

4.

2012. márc. 13.

A LÁTVÁNYSZERKESZTÉS STILISZTIKÁJA 2.

Nézőpontok a filmben, nézőpontra utaló beállítások (POV), szubjektív kép, félszubjektív

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben ezek a jelenségek megfigyelhetők. Hasonlítsuk össze egy teljes egészében szubjektíven filmezett film, Robert Montgomery: *Asszony a tóban* (*The Lady in the Lake*) és egy Dogma film kézikamerázásának hatását, fogalmazzuk meg a különbségeket!

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts*. Routledge, London–New York, 2000 (subjective camera).
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés*. Budapest, Palatinus, 2009. (A szemszögváltás, 68-74 old.)
- Christian Metz: Szubjektív beállítás, szubjektív hang: a „nézőpont” kérdése. *Filmkultúra* 1991/1. 4-16.
- Edward Branigan: The Point-of-View Shot. In: *Point of View in the Cinema. A Theory of Narration and Subjectivity in Classical Film*. Berlin–New York–Amsterdam, Mouton Publishers, 1984. 102–121.

- Margitházi Beja: A néző kép. A szubjektív beállításról. *Filmvilág* 2011/06 40-42. old. Online: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=10660
- Marc Vernet: Az Innen vagy a kamera tekintete. *Apertúra* 2008. tavasz, III. évfolyam, 3. szám. Online: <http://www.apertura.hu/2008/tavasz/vernet>

Ajánlott kiegészítő olvasmányok

- Füzi Izabella - Török Ervin: *Bevezetés az epikai szövegek és a narratív film elemzésébe.* (A Nézőpont c. fejezetből a Nézőpont és szöveg, Nézőpont a narráció szintjén és a Nézőpont a narratív kijelentés tárgyának szintjén c. alfejezetek, ezekben a kötelező olvasmányokra is történik utalás) Szeged, 2006.
- <http://szabadbolcseszlet.elte.hu/mediatar/vir/tankonyv/tartalom.html>
- Per Persson: How Does Point-of-View Editing Work? In: *UNDERSTANDING CINEMA. A Psychological Theory of Moving Imagery.* Cambridge University Press, 2003. 74-99.

5.

2012. márc. 20.

A LÁTVÁNYSZERKESZTÉS STILISZTIKÁJA 3. A plán. A közelkép.

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben a közelképek sajátos funkcióval jelennek meg különös tekintettel a némafilm korszakra, a klasszikus hollywoodi filmek sztárkultuszára és kortárs filmes élményekre. Figyeljük meg, hogyan használják a közelképeket nem fikciófilmekben, hanem televíziós műsorokban, dokumentumfilmekben! Keressünk ezekre is példát!

Olvasmányok:

- Margitházi Beáta: *Az arc mozija. Közelkép és filmstílus.* Kolozsvár, Koinónia, 2008. (2-3. fejezet)
- Pascal Bonitzer: Mi a plán? *Apertúra* 2010. tavasz, V. évfolyam, 3. szám. Online: <http://apertura.hu/2010/tavasz/bonitzer>
- Bíró Yvette: Arcok. In: *Időformák.* Budapest, Osiris, 2005. 99–113.
- Roland Barthes: Garbo arca. In: *Mitológiák.* Budapest, Európa, 1983. 85–87.
- Per Persson: Towards a Psychological Theory of the Close-ups: Experiencing Intimacy and Threat. <http://www.arts.uwaterloo.ca/FINE/juhde/pers981.htm>
- Példákat, rövidebb elemzéseket a közelképről szóló blogmaratonban olvashattok: <http://mattzollerseitz.blogspot.com/2007/10/close-up-blog-thon-october-12.html>

Ajánlott kiegészítő olvasmányok:

- René Ten Bos–Ruud Kaulingfreks: Life Between Faces.
- <http://ephemeraweb.org/journal/2-1/2-1tenbosandkaulingfreks.pdf>
- Mihail Jampolszkij: Balázs Béla fiziognómia-elmélete. *Filmkultúra* 1986. 1. 54–62.
- Ed s. Tan: three views of facial expressions and its understanding in the cinema. In: Joseph Anderson & Barbara Anderson (eds.): *Moving Image Theory. Ecological Considerations.* Carbondale, Southern Illinois University Press, 2005. 107–128.

6.

2012. március 27.

A LÁTVÁNYSZERKESZTÉS STILISZTIKÁJA 4. Mélykép kompozíció, képmélység és hosszú beállítás, nagytotál

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben ezek a jelenségek megfigyelhetők. Mutassuk be Gregg Toland operatőr művészetét általa fényképezett filmek részletei alapján. (Nézzünk utána az interneten is.)

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts.* Routledge, London–New York, 2000 (a következő szócikkek: shots, deep-focus/depth of field).
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés.* Budapest, Palatinus, 2009. (A képmélység c. alfejezet 45-47 old.)

- André Bazin: A hosszú beállítás módszere. (Wellesről) In: *Mi a film?* Budapest, Osiris, 1995. 283–293.
- David George Menard: Toward a Synthesis of Cinema – a Theory of the Long Take Moving Camera. http://www.horschamp.qc.ca/new_offscreen/synthesis_theory.html
- Brian Henderson: The Long Take. In: Bill Nichols (ed.): *Movies and Methods. An Anthology.* University of California Press, Berkeley–Los Angeles–London, 1976. 314–325.
- David Bordwell: *Do Filmmakers Deserve the Last Word?* <http://www.davidbordwell.net/blog/?p=1174>

Ajánlott olvasmányok:

- Mark Le Fanu: Metaphysics of the "Long Take": Some post-Bazinian Reflections. *P.O.V.* 1997. No.4. http://imv.au.dk/publikationer/pov/Issue_04/POV_4cnt.html
- David Bordwell: Exceptionally Exact Perceptions: On Staging in Depth. In: *On the History of Film Style.* Cambridge, Massachusetts & London, Harvard University Press, 1997. 158–273.

7.

2012. ápr. 3.

A LÁTVÁNYSZERKESZTÉS STILISZTIKÁJA 5.

Kameramozgás, kameramozgás a hosszú beállításban, kamera koreográfia

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben ezek a jelenségek megfigyelhetők. Hasonlítsuk össze Hitchcock *Kötél* című filmjének kameramozgását Jancsó Miklós 60-as, 70-es évekbeli filmjeinek sajátos koreográfiájával és/vagy Fliegau Benedek *Dealer* c. filmjével.

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts.* Routledge, London–New York, 2000 (a következő szócikkek: tracking shot).
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés.* Budapest, Palatinus, 2009. (A dinamika c. alfejezet, 48. old.)
- Vivian Sobchack: Towards Inhabited Space. The Semiotic Structure of Camera Movement in the Cinema. *Semiotica* 41-1/4 (1982), 317–335.
- Gilles Deleuze: Hitchcock *Kötél* című filmjéről. In: *A mozgás-kép.* Budapest, Osiris, 2001. 260–261.
- Richard Allen: Camera Movement in *Vertigo.* http://www.labyrinth.net.au/~muffin/camera_movement.html
- Gelencsér Gábor: Kompozíciók sodrás(á)ban. Az el-rendezés művészete. *Filmvilág* 2010/09 34-36. old. Online: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=10377
- Margitházi Beja: Térzavarból képerő: fahrt és zoom. *Filmvilág* 2010/09 40-41. old. Online: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=10403

Ajánlott olvasmányok:

- Szabó Zsolt Szilveszter: Tükör-képek. Tarkovszkij kamerája. *Filmvilág* 2011/06 43-45. old. Online: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=10530
- P.O.V. 4: http://imv.au.dk/publikationer/pov/Issue_04/POV_4cnt.html

8.

2012. ápr. 17.

A HANG, ZENE, ZAJOK ÉS CSEND A FILMBEN

A filmzene és a képek auditív összetevőinek különböző funkciói, fajtái a filmben, az auditív és a vizuális elemek összefüggése.

Feladat: filmrészletek kiválasztása és bemutatása, amelyekben ezek a jelenségek megfigyelhetők.

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts.* Routledge, London–New York, 2000 (sound/soundtrack).
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés.* Budapest, Palatinus, 2009. (3. fejezet. A hang, 50-61)
- Mary Ann Doane: A film hangja: test és tér artikulációja. <http://apertura.hu/2006/tavasz/doane/>

- Rick Altman: Moving Lips: Cinema as Ventriloquism. *Yale French Studies*, No. 60, (Cinema/Sound). 1980. 67-79.
- Jerrold Levinson: Film Music and Narrative Agency. In: D. Bordwell–N. Carroll (eds.): *Post-Theory. Reconstructing Film Studies*. U. Wisconsin Press, 1996. 248–283. (a 257-258. oldalon található osztályozást feltétlenül)
- Varga Zoltán: A hangsáv lehetőségei: száműzött szavak, beszédes zörejek. *Filmvilág* 2011/09 35-37. old. Online: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=10770
- Böngészésre ajánlott weboldal: <http://www.filmsound.org>

Ajánlott kiegészítő olvasmány:

- Charles Eidsvik: Background Tracks in Recent Cinema. In: Joseph Anderson & Barbara Anderson (eds.): *Moving Image Theory. Ecological Considerations*. Carbondale, S.I. Univ. Press, 2005. 70–79.
- Edward Buscombe: Sound and Colour. In: Bill Nichols (ed.) *Movies and Methods*. Vol. II. Berkeley–Los Angeles, University of California Press, 1985. 83–93.
- Edward Branigan: Hang, episztemológia, film. <http://apertura.hu/2007/tel/branigan>

2012. április 24.

9.

SZÍNEK A FILMBEN

Színek a vizuális művészetekben (színrendszerek, színkontrasztok, színhatás lehetőségek). **A színesfilm megjelenésének fokozatai a filmtörténetben.** **Szindramaturgia a filmben. A fekete-fehér film színlehetőségei. A fekete-fehér mint a színesfilm ellentéte (kevert technikájú filmek).**

Feladat: filmrészletek kiválasztása és elemzése konkrét filmekből, különböző korszakokból, amelyekben a színek használata releváns.

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts*. Routledge, London–New York, 2000 (colour).
- Johannes Itten: *A színek művészete*. Budapest, 1978. (Általános színelmélet)
- Eirik Frisvold Hanssen: The Functions of Colour.
<http://web.archive.org/web/20050407124201/http://www.geocities.com/frisvoldhanssen/mk2.html>
- Jacques Aumont: A lenyomat és színe. *Filmspirál* 13. 1998. (3.) 20–48.
- Eirik Frisvold Hanssen: *Composition and Representation in Early Colour Film*.
<http://web.archive.org/web/20050911074134/http://www.geocities.com/frisvoldhanssen/aestheticexperience.html>
- Szergej M. Eisenstein: A színes film. In: *Válogatott tanulmányok*. Budapest, Áron Kiadó, 1998. 281–291.

Ajánlott kiegészítő olvasmány:

- Féjja Sándor: Színes film és szindramaturgia. *Filmkultúra* 1982. 3. 68–79.
- Nemlaha György: három narancs a zöld gyepen. Tűnődés a színes filmről. *Filmkultúra* 1982. 3. 58–67.
- Edward Buscombe: Sound and Color. In: Bill Nichols (ed.) *Movies and Methods*. Vol. II. Berkeley–Los Angeles, University of California Press, 1985. 83–93.
- Richard Allen: Hitchcock's Color Designs. In: Angela Dalle Vacche–Brian Price (Eds.): *Color, The Film Reader*. Routledge, 2006. 131-144.

2012. május 8.

10.

METAFORA, METONÍMIA A FILMBEN

Feladat: filmrészletek kiválasztása és elemzése különböző korszakokból és műfajokból. Metaforikus képek értékelése: művészet, műfaji konvenció, sztereotípa vagy giccs? Keressünk mindegyikre példát.

Olvasmányok:

- Susan Hayward: *Cinema Studies. The Key Concepts*. Routledge, London–New York, 2000 (metonymy/metaphor).

- Trevor Whittock: Nyelv, metafora és a filmkép. *Filmspirál* 9. 1997/4. 47–73., *Filmspirál* 11. 1998/1. 70–97.
- Linda Williams: Dream Rhetoric and Film Rhetoric: Metaphor and Metonymy in *Un chien andalou*. *Semotica* 33-1/2 (1981): 87–103. (csak a bevezető, elméleti rész)
- John M. Kennedy–Dan L. Chiappe: Metaphors in Movies. In: Joseph Anderson & Barbara Anderson (eds.): *Moving Image Theory. Ecological Considerations*. Carbondale, Southern Illinois University Press, 2005. 228–245.
- Bíró Yvette: *Profán mitológia. A film és a mágikus gondolkodás*. Budapest, Osiris, 1999.

Ajánlott kiegészítő olvasmány:

- Christian Metz: Metafora/Metonímia, avagy a képzeletbeli referens. *Filmspirál* 4. 1996/3. 2–55., *Filmspirál* 5. 1996/4. 2–42., *Filmspirál* 6. 1997/1. 2–26.
- Peder Grøngaard: On Metaphor in Film - Hitchcock's Cinematic Style: a Study of Marion Crane's Metaphorical Journey into Darkness. *P.O.V.* 4.
http://imv.au.dk/publikationer/pov/Issue_04/POV_4cnt.html

2012. május 15.

11.

A FILMRŐL VALÓ ÍRÁS MŰFAJAI. Filmismertető, filmkritika, esszé, tanulmány

Feladat: Próbáljunk ugyanarról a filmről több típusú szöveget keresni. Írjunk egy megadott filmről filmismertetőt és filmkritikát! A saját szövegek közös megvitatása.

Ajánlott források:

- filmismertető (informatív és figyelemfelkeltő, burkolt reklám, rövid, érthető): napilapok, internet;
- filmkritika (véleményt fogalmaz meg, értékkel, elhelyezi a filmet egy kontextusban): *Filmvilág*, *Filmtett*, internet;
- esszé (inkább leír mint értékkel, szempontja nem kizárólag filmtudományi, lehet szubjektív, asszociatív): *Filmvilág*, esszékötetek (pl. Andrej Tarkovszkij írásai, Susan Sontag film tárgyú esszéi);
- tanulmány (elemzés egy meghatározott szempontból, tudományos követelmények, módszeresség, hivatkozások): *Metropolis*, tanulmánykötetek, internet.

Olvasmányok:

- Blaskó Ágnes – Hamp Gábor: *Írás 1.0. Az ötlettől a jól strukturált szövegig*. Budapest, Typotext, 2007.
- Kovács András Bálint: *Mozgóképelemzés*. Budapest, Palatinus, 2009. (1. fejezet. A műelemzés célja, 11-33 old.)
- Jacques Aumont–Michel Marie: A filmelemzés meghatározása. In: *A kortárs filmelmélet útjai. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Palatinus, 2004. 9–43.

2012. május 22-29.

12-13.

A FILMRŐL VALÓ ÍRÁS GYAKORLATI PROBLÉMÁI Gyakorlati szeminárium. Helyesírás, fogalmazás, hivatkozások. Szövegek számítógépes szerkesztése. A filmről való írás műfajai.

Olvasmányok:

- Timothy Corrigan: *A Short Guide of Writing about Film*. New York, Longman, 1998.
- Útmutató szövegek szerkesztéséhez, helyesírási és szövegszerkesztési feladatlap (handout)
- Blaskó Ágnes – Hamp Gábor: *Írás 1.0. Az ötlettől a jól strukturált szövegig*. Budapest, Typotext, 2007
- David Bordwell: Szimptomatikus interpretáció. In: *A kortárs filmelmélet útjai. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Palatinus, 2004. 43–99.